

A Keleti Újság nyelvújítása.

Nem ez az első alkalom, hogy szóvá tesszük e rovatunkban azokat a legkisebb jeleket is, amelyek itteni nagy nyelvi öntudatlanságunkban egy-egy reménysugárt jelentenek a nyelvújító számára. Örömmel látjuk az ilyen jeleket, éppen annyira, mint amennyire rossz érzést okoz az, ha szóvá kell tennünk a nyelvi öntudatlankodás legkiótlóbb eseteit. Különös örömet jelentett számunkra annak idején az, hogy az Erdélyi Múzeum két éves nyelvújító munkája után élénk, mozgékony és nagyobb körben ható fegyvertárs kínálkozott a Keleti Újság-ban. 1936. húsvétjában indította meg e napilap „Anyanyelvünkért” rovatát. „A Keleti Újság ezennel mozgalmat hirdet és állandó rovatot nyit a magyar nyelv istápolására. Rovatában hétről-hétre meghányja veti nyelvünk legégetőbb kérdéseit” — írja e mozgalom megindítója és a rovat szerkesztője, az azóta sorainkból fiatalon kidőlt Dsida Jenő (Keleti Újság, 1936. 86. sz. 7. l.). Nemsokára azért volt jelentős e rovat megindítása, mert legtekintélyesebb napilapunk rendszeresnek ígérkező nyelvújító munkájának megindulását jelentette, hanem azért is, mert a rovat szerkesztője, mint a lap szerkesztője, minden lehetőt elkövetett annak érdekében, hogy nyelvújító elvei az újság nyelvében érvényesüljenek. Valóban akkortájt a Keleti Újság nyelvi szempontból is legkifogástalanabb napilapunk volt. A lapszerkesztés sietős, nehéz munkája közben az újság nyelvének folytonos ellenőrzésével, az egyes cikkek „átfésülésével” komolyság és elhithető erő szempontjából nagyon sokat nyert a Keleti Újság nyelvújítása. Minden tiszteletreméltó erőfeszítés és minden valóságos eredmény ellenére is a Keleti Újságnak ez első kísérlete egy szervezeti nehézségben szenvedett: nem volt szervezett szakíró csoportja, nem voltak komoly kézszerűségű, a nyelvújítás kérdéseiben tájékozott szakemberei. Így aztán a szerkesztőnek a legnagyobb nehézségekbe ütközött a rovat fenntartani. Ez természetesen észrevehető nyomokat hagyott nem csak a közölt cikkek tartalmán, de előbb-utóbb nehézségeket okozott a rovat-szerkesztésben is. A nyelvújító cikkek gondos megírására a napilapszerkesztés lázas munkájában gondolni sem lehetett és így Dsida Jenő magára hagyatva és szervezetében lappangó halálos betegségtől megtámadva egyre kevésbé tudta keresztülvinni azokat a célokat, amelyeket ő, a nyelv szerelmese és a legöntudatosabb erdélyi stiliszták egyike maga elé tűzött. Kívülről nézve nem lehetett látni ezeket a nehézségeket és nem lehetett megérteni a nyelvújítás kérdésében mutatkozó hanyatlást. Kellemetlen kötelesség volt számunkra szóvátenni e hanyatlást.¹ Dsidát és a Keleti Újság szerkesztőségét érzékenyen érintették a szemrehányó sorok. A kipattanó vitában a Keleti Újság névtelen cikkírója (maga Dsida) kíméletlenül támadott, bár szemrehányásunkban semmi rosszindulat és hátmögötti szándék nem volt. E vita végtére is kölesönös kimagyarázkodás után az ügyre nézve kedvezően fejeződött volna be, ha nemsokára le nem veri Dsidát lábáról az a betegség, amelyből nem épült ki többé soha.

¹ Vö. Erdélyi Múzeum XLII. 1937. 185—6, 278—8. és XLIII. 1938. 320.

Nem az elmúlt dolgok felhánytorgatása oéljából irtam röviden a Keleti Ujság nyelv-művelő mozgalmanak első, kezdő-koráról, hanem azért, mert végre egy évi szünet után ez év májusában újra megindult e napilap „Anyanyelvünkért” rovata. Ezuttal külső munkatársra bízták a rovat szerkesztését. A jelenlegi rovat-szerkesztő, *ifj. Nagy Géza* tanári munkájából és az EME tavalyi tor-dai vándorgyűlésén tartott előadásából ítélve, a fiatal tanár-nemzedékben mindenképpen a legalkalmasabb e szerepkör betöltésére.

Már első bemutatkozó cikkében olyanokat ír, amelyeket minden nyelv-művelő a maga elveinek ismerhet el. „Eberen öröködünk és másokat is arra készítetünk — mondja —, hogy híven öröködjének nyelvünk épségén. Sajátosságait, egyéni, különleges szépségeit állandóan ragyogtatni fogjuk, hogy az, aki eddig is szerette és ápolta, ezután még hűségesebb legyen hozzá és még féltőbb szeretettel tisztítsa, védje. Számon tartjuk az aggasztó jelenségeket is és az általános magyar nyelvi hibáknak, az idegen gondolkodás- és beszédmódnak kiküszöbölésén kívül állandóan figyelemmel kísérjük a magyar nyelv sorsát Erdélyben. Rendszeresen ismertetjük mind az erdélyi, mind a magyarországi nyelv-művelés eddigi elért eredményeit. Munkánk azonban csak akkor lesz eredményes, ha tudósok, írók, újságírók tábora és az olvasóközönség egyetlen nagy munkaközösségbe tömörül s írásban meg élősóban terjesztőjévé válik az anyanyelv épsége és sorsa iránti erkölcsi felelősségtudatnak. Mostantól kezdve tehát hetenként megint megjelenik az Anyanyelvünkért rovat és tájékoztató, dicsér, int, figyelmeztet s gondolkoztat” (Keleti Ujság XXII. 1939. 104. sz. 9. l.).

E sorokból látható, hogy az új rovatszerkesztő öntudatos és tervszerű munkához kezd. Amennyire az eddig megjelent cikkekből megállapítható, a kéthetenként megjelenő rovatban a szerkesztő mindig egy nagyobbacska nyelvhelyességi cikket közöl, de gondoskodik arról is, hogy kisebb lélekzetű nyelv-művelő részek (magyarító szótár, hírek, szerkesztői üzenetek) egészítsék ki és tegyék változatossá a rovatot.

Igazi meglepéssel könyveljük el a nyelv-művelő mozgalom ez újabb erdélyi eredményét mint olyant, amely a nagyközönség körében terjeszti ugyanazokat az eszméket, amelyeknek szolgálatában áll a mi rovatunk is. A rovatszerkesztőt éppen úgy köszönet illeti, mint a Keleti Ujság felelős szerkesztőjét, *dr. Somodi András*t azért, hogy a megkezdett, de sajnálatos személyi veszteségek miatt szünetelt rovat újjászületésének eszméjét újra felvetette és megvalósította.

Szta.

Hasonló hangzású szavak cseréje.

Mulatni szoktunk azokon a legtöbbször kevésbé iskolázott embereken, akik hasonló hangzású idegen szavakat cserélnék össze, hiszen általános szokássá vált a tanulatlan ember jellemzésére az allegória-filegória vagy az aroma-reuma szavak cseréjét emlegetni. Pedig ilyenféle tévedés megcsik műveltebb osztálybeliekkel, sőt olyanokkal is, akiknek írás a mestersége. Súlyosbító körülmény, hogy nem is idegen szavakkal történik meg ez a baleset, hanem eredeti magyarokkal.

Egy szépirodalmi folyóiratunk regény-bírálatában olvasom azt a panaszt, hogy az író két helyen is *egyenlöré*-t ír *egyelőre* helyett. Egy időszaki írásban én is ráakadtam nemrégiben: Amit lázasan keres és... egyre hajszol, de *egyenlőre* nem talál. Úgy látszik, az *egyenlőre* erősen befészkelte magát, sokszor kifogásolták már ilyen használatát, de *egyelőre* még mindig terjedő-